

DURAS'TA OLUMSUZLUK BELİRLEYİCİLERİ VE YADSIMA BİLDİREN SÖYLEMLER

Yavuz KIZILÇİM¹

Öz: Biz bu çalışmada, Marguerite Duras'ın özellikle *Somut Yaşam* ve *Sevgili* isimli yapıtlarından yola çıkarak olumsuzluk ve yadsımının metnin basit ve/veya bağlamdan kopuk söz öbeği tasarımı düzeyinde hangi dilsel yapıları simgelediğini göstermek amacındayız. Bu yapıtlar bize tutunamama söyleminin gerçek nedenlerini ortaya çıkarmada kaynaklık edecektir. Duras tutunacak, dayanacak, güvenccek bir geçmiş ve geleceğe sahip olamama bağlamında kendini belirli bir uzamla bağlaşık görmez ve bu görüşe bağlı olarak yer'sizliğini direnç vurgusuyla ret ve yadsıma yoluna gider. Geçmiş yadsıma çoğu kez bir yerde barınamamak, direnememek, dayanamamak gibi insanı dış etkenlere karşı savunmasız bırakan bir yer'den (ev)den ayrılmanın gösterimlerine bağlı kimi dilbilgisel dönüşümlerle ortaya çıkarılmaktadır. Bu bir takım belleksel işlemlerle yapılandırılan olumsuzluk söylemi ve onun yansımaları bizi, Duras'ın yapıtındaki tümü yadsıyan bakışı irdelemeye yöneltti. Ben'in burada ve şu an sözcelediği söylemin an'lık yansımaları ile bunların süreç içinde okurda sarsıcı duygular uyandıran karşılıkları arasındaki bağıntılar Duras'ın yazma hedefini aktarmada yararlandığı söylemin olumsuz içeriklerinden yola çıkılarak çözümlenecektir. Geniş ölçüde yadsıma söylemini belleksel verilerle çözümleme odaklı çalışmamız Duras'taki bu olumsuzluk dilbilgisinin onun tüm yapıtı üzerindeki baskınlığını kanıtlamaya yöneliktir. Duras'ın yapıtlarının beslendiği olumsuz etmenler ve toplum yaşamının reddi, sürece bağlı olarak değişen yapıları çözümlenmeye olanak sağlayacak ve bu açıdan yaklaşarak, yadsıyıcı söylemin derin yapısını kimi yönleriyle çözümlenmek olası olacaktır. Bu çalışmanın çıkış noktası dilsel kaynaklıdır; çünkü, olumsuzluğu sözceleme sürecinde kullanılan (dil)in irdelenmesi birçok şekilde söylemi, sözcelemeyi, sözdizimini, psikolojiyi, gerçek çatışma, iğrenme ve direnci öne çıkararak aynı zamanda yazarın yaşama neden

¹ Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı. ykzlcim@atauni.edu.tr

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

tutunamadığına ve toplumun ona neden düşmanca davrandığını göstermeye de katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Söylem Çözümlemesi, Olumsuzluk Belirleyicileri, Gerçek Çatışma, İğrenme, Direnç, Yadsıma, Niyet Okuma, Olumsuzluk Dilbilgisi, Annenin Reddi.

Giriş

İnsanın doğduğu “ev”geçmişteki olumlu/ olumsuz yansımalarıyla birlikte iyi/ kötü pek çok duyguyu içinde barındırır ve diri tutar. Duras, Somut Yaşam'ın (La Vie matérielle), Hanoi (Ev) başlıklı bölümünde doğduğu ve bir daha geri dönmeye cesaret edemediği evden, oradaki olağanüstü doğadan ve özellikle (su ülkesi) içinde geçirdiği güzel günlerden ayrıntılarıyla söz ettikten sonra “Ben doğduğum ülkeye bir daha dönemeyen biriyim. Hiç kuşkusuz bu, oradaki salt çocuklar için yaratılmışa benzeyen doğadan, iklimden ötürüydü. İnsan büyüdükten sonra, bu anıları yanına alamıyor, hepsi dışımızda, yaşandıkları yerde kalıyorlar”. Je ne suis née nulle part/ Hiçbir yerde doğma-dım ben (Duras, 1997, s. 58) derken, bir ülkeden değil bellek uzamındaki belirli bir ev'den söz eder; bu nedenle, bu eğretilmeyi “Evin içi. Somut Yaşam/ İlkokul, annemin kendisiydi” (s. 46) diye özetleyerek uzam-zamanı ev'e göre kimi kez katılaştırıp sonra yeniden yumuşatmayı dener. “Hiçbir yerde doğmadım ben” diye yazarak *asla*: Hiçbir zaman, hiçbir biçimde, hiçbir yerde doğmuş+değilim der ve sözü edilen doğum ediminin öznesi olmadığını kendinin yeryüzünde hiçbir yere ve zamana ait olmadığını, yersiz/yurtsuz olduğunu duyurur: yersiz/ yurtsuzluğunu, yani dışlanmışlığını ve yalnızlığını göstermede yararlandığı olumsuzluk belirleyicilerini kendinden yola çıkarak ve bir bütün olarak ötekilerle kurduğu ilişkilerin kapsamında yaratıcılığını besleyen bir biçem olarak kullanmaktadır.

1. Yadsıma

Duras'ın tüm yapıtını özetleyen “Je ne suis née nulle part/ Hiçbir yerde doğmadım ben” sözcüsü, tam anlamıyla, onun toplum karşısındaki savunmasız tavır ve konumunu belirginleştirir, bu birçok açıdan tartışılabilir olumsuzluk sözcüsü, öznenin uzamla sorunlu ilişkisi bağlamında eş zamanlı olarak hem yersiz-yurtsuzluğunu benimse(me)meyi, hem de kökenini yadsımayı içeriyor. İnsanlar, tin durumları ve gerçekte söylemek istedikleri üzerine asıl niyetlerini yansıtmazlar. Niyetler sözlerde, düşünceleri dile getirme biçiminde açığa çıkar. Başkalarının ne söylediğinden çok okurun onları nasıl anladığı ve yorumladığı önem kazanır: Bunlar karmaşık psikolojik ilkeler üzerine dayanır (...) Asıl niyet söylenmemiştir: Belirli bir sözün sözcülenme sıklığına göre düzenlenen bu bağlamda olumsuzluğun kullanım sıklığı nedir? Bu olumlu/olumsuz sözü ona söyleten asıl gerekçe nedir? Bu aşamada bu sözün nasıl kodlandığı ve bu kodlamanın sözdizimine nasıl yansıdığı önem kazanır (Matthei ve Roeper, 1988, ss. 43-155). Bu nedenle, belirli bir yargıyı kodlamak için dile getirilen bu söz öbeğinde konuşan özne (doğmadım=doğmuş değilim) değilme ile mekan-dışılığını ve karmaşık düşünce yapısını bildirir. Bana bıraksalar ben

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

doğmamış olmayı yeğlerdim, der. Çünkü sözcüde konuşan özne kendisine henüz herhangi bir soru yöneltilmemişken bir yerde doğmadığını bildirirse de, (gerçekte) belirli bir yerde doğduğuna göre, önceden seçme olanağının olmadığı bu uzama aidiyetini ve orada geçirdiği yaşamı yadsıma amacıyla belirli bir yeryüzü uzamını hem bilinçle saklama ve hem de inkâr etme (eğiliminde) ve niyetindedir. Chomsky'nin vurguladığı gibi, bu yanıtla imlenen Duras'ın yapıtına özgü olumsuzluk dilbilgisidir: Zihinde derin ve yüzey yapıları kesin olarak belirleyen ve çağrıştıran değişmez bir üretici ilkeler dizgesi -başka bir deyişle, söylem üretilir ya da yorumlanırken belli bir biçimde kullanılan bir *dilbilgisi*- vardır (...). Dil, “insanın konuşmasında hemen hemen her zaman başka birisine bir şey aktarmak, bir duruma ilişkin olarak o başkasının davranışını, düşüncesini ya da genel tutumunu değiştirmek gibi belirli bir niyet söz konusu olduğu için” “amaçlı”dır. İnsan dili, “bir sözce, iç düzeni ve yapısı olan bağdaşık bir edim olduğu için ‘sözdizimsel’”dir. Bilgi ilettiği için de ‘önermesel’dir (Chomsky, 2001, ss. 37-109-110).

Burada olumsuz bir söylemi kanıtlama savına dayanak oluşturmak hedefi güdüldüğü için tümcedeki diğer bildirimler üzerinde fazla durulmamıştır. Yani, derin yapı kimi belleksel işlemlerle yüzey yapıya aktarılırken bu olumsuzluk dilbilgisi özellikle seçilmiştir; özetle, bu tümce nerede doğdunuz? sorusunun yanıtı olarak alındığında, bu yanıtın gerekçeleri belirtilmeden yanıtın neden olumsuz olduğu kararlılık ve kesinlik bildirimleriyle açık(m)lanmaktadır. Yargıdaki *nulle part* olumsuzluk belirleyicisi sözlükte asla, hiçbir, kesinlikle, kat'iyen anlamlarının yanı sıra;

I. Olumsuz yargılı tümcelerde eylemin anlamını pekiştirir.

II. Soru tümcelerinde belirsiz bir zaman aralığını anlatır.

III. Bir soruya açık bir yanıt verilmek istenmediğinde yanıt tümcesinin başına yazılır ve bir isimden önce yazıldığında o ismin bildirdiği varlık veya durumlardan (birinin) bile gerçekleşmediği anlamlarında kullanıma açılır. Bu anlamlar gerçekte, bir söz dolaşıma çıktığında, bellekte yuvalanan asıl niyetin; yani, öznenin gerçek düşüncelerinin içinde yer alırlar. Özne bu tümceyi sözceleyerek hem belirli söylem içinde kendini ele verir ve hem de insanlar arası ilişkilerden dışlanmışlığını belirginleştirir. Bu bağlamda, olumsuz söylem içinde sorunsallaştırdığı kavramlardan biri olan yadsımayı seçmesinin temelinde, onun aykırı ve ayrık duruşunu dışlayanlara karşı zaten hep açık olan algısı duyurulur: Dizge, onu dışında tutma istencinden asla ödün vermez ve asıl niteliğini yitirmeden işleyişini sürdürür. Dizge, dışarıda ve umarsız bırakarak aslında kendisinin ittiği suçlardan ya da kendisine yönelik yıkıcı eylemler nedeniyle, ürettiği bu sözceyi olumsuzlamaktan da vazgeçmez; öncelikle ayrık bir dil arayışının kurguya yansımış biçimlerinde, dili kullanma ve sözcüklerin anlam katmanlarına farklı bir boyut ekleme girişiminin beslediği bir bilinç düzlemi olarak alınmalıdır. Böylece, kendisinde doğaüstü bir güç olduğu sanılan, uğursuz, sakınılması gereken tekinsiz sözcelem öznesinin yalnızca ne söylediğini değil, gerçekte ne söylemek istediğini anlama sorunu

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

öne çıkarılır. Bir süre sonra, iki karşıt bakışın özünde aynı organdan yayılmalarına karşın ayrıksı bir duygu değeri barındırdığı gösteriliyor; bu eksilteli sözcenin tutunamayan, başkalarına mesafeli duruşuyla tanımlanan öznesinin kodladığı asıl *niyet* şöyle okunabilir: (siz) ne kadar tersini savunsanız da, tersinlemeyle kurduğunuz bu eylemin bildirdiği edimi yapmadığınızı, bilmediğinizi söylediğiniz, yaptığınızı sakladığınızı ve inkâr ettiğiniz yadsıma söylemi altı yaşında ülkesinden ayrılmaya zorlanan küçük bir kız çocuğunun (doğmadım=doğmuş+değilim) içeriğinde tanımlı açık inkarında karşılık bulan olumsuz bakışından yola çıkarak tasarlanmıştır. Bu bilgilere dayanarak şu sonuçlara ulaşıyoruz: Yazarın, yazar/ insan (oluş) bilinci, içinden çıktığı toplumsal katmanın değerleriyle ilişkilerinde çoğu kez özcezalandırmaya varacak ölçüde bir çatışmayı içeriyor ve yapıtında yoğun bir biçimde kullandığı *ne...jamais, nulle part, asla, hiç, hiçbir yerde* gibi düşünülebilecek en olumsuz anlamı imleyen olumsuzluk belirleyicileri özcezalandırmının ulaşacağı son noktayı da belirginleştiriyor.

Danon-Boileau'nun vurguladığı gibi bilinen iki tür olumsuzluk vardır: I. Yalın olumsuzluk (*négation simple*) ve II. Tartışmalı olumsuzluk (*négation polémique*). Bu genel olumsuzluk bildirimlerine ek olarak kullanılan *yadsıma* (*dénégation*) söylemlerinde ise özne dile getirdiği inkarcı yargının *yatırımcısı* olarak kendini görmez ve bunun sorumluluğunu başkasına yüklerse o zaman olumsuz yargının sorumluluğundan kurtulur (Danon-Boileau, 1998, ss. 36-42). Duras'ta olumsuzluk belirleyicileri, Danon-Boileau'nun öne sürdüğü anlamda, geçersizlik, olumsuzluk, yokluk, tersinleyen, karşıt düşüncüyü savunan tartışmalı, aldırışsız ve aykırı bir sözce yapısını destekliyor ve belirli ya da sınırlı bir uzam-zaman diliminin somut karşılığı olarak görülüyor: Duras'ın toplumla ilgili olumsuz ve kimi kez aşağılayıcı söylemlerinden yola çıkarak, geçmişten bugüne dek çok geniş bir zaman diliminde aralıksız yinelediği bir yere tutunamama, kök salamama ve kendini herhangi bir uzama sığdıramamasını farkındalık yaratarak aktarabilmek için bu olumsuz sözceleme yapısını özellikle seçtiğini düşünüyoruz. Çünkü yazarın belirli bir sonuca ulaşmayı hedeflediği düşünülen öz nitelikleri, olumsuz davranış ve düşünceleri toplum tarafından çoğu kez beğenilmeyerek tehlikeli bulunmuştur. Bu mesafeli duruşa karşılık olarak geliştirdiği kimlik savunusunun yalnızca dışlanmış olmasının giderilmesi olarak anlaşılmasını istemeyen Duras, koloni ve Kalküta coğrafyasının üzerinde çok durmasına, pek çok bağlamda önemini ısrarla yinelemesine karşın, gerek çocukluğuna değgin beklentilerinin yarım kalması, gerek aile üyelerinin yol açtığı tinsel örselemeler ve güçlükler karşısında inadına varlığını sürdürme kaygıları, umarsızlık ve yalnızlık duygularının neden olduğu iç daralmalarını daha yoğun bir olumsuzluk yani, kendine zarar verme bağlamında söylemine taşıyor ve özel yaşamının acı deneyimlerinden de yararlanarak bunların tüm yapıtındaki karşılıklarını seçili olumsuzluk belirleyicileriyle ayrıntılandırarak özel bir biçim kuruyor. Deyim yerindeyse, onun tüm yapıtı bu olumsuzluk söyleminin okurun belleğinde film şeridi gibi üst üste bindirilmiş fotoğrafı gibidir: Bu bezgin fotoğraf, kendine dışarıdan

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

bakışın, öz gözlemin ürünü olan katı ve kesin olumsuzluğun yapıt boyunca nasıl gelişip yayıldığını ayrıntılarıyla resimliyor.

Sözgelimi, 1984 yılında (yetmiş) yaşında iken yazdığı (*L'Amant Sevgili*)'de ayna karşısında gördüğü kendi yüzünü, başkalarıyla beraber dışarıdan seyreden biri olarak resimlemesi bu bezginliğin tüm yaşamı (yapıtı) üzerindeki belirgin etkisini kanıtlar niteliktedir. Her şey birdenbire oldu gibi bir söylem üreterek yüzündeki çizgilerin (bir an'da) artarak kalınlaştığını (un visage détruit/ çürümüş bir yüz benimki) sözcüğüyle kendince kesin bir sonuca bağlar: Gerçekte her şey birdenbire değil, süreç içinde oluşmuştur, fakat yazar bu uzun süreci eksilterek (ellipsis), yani sözcenin anlamını bozmadan dilbilgisince gerekli kimi unsurlarını ucu açık bırakarak, sanki bir sabah uyandığında (sert ve derin kırışıklıklarla parçalanmış, derisi çatlamış bir yüzüm var şimdi) (birdenbire) yaşlandığını duyurur gibi, yadırgatıcı bir söylem geliştirir. Bu açıdan yaklaşıldığında, yazınsal içeriğin gerçek anlamını belirlemede Duras'ın tüm yapıtı daha kapsamlayıcı bir açıklamanın *eksiltili* (Chomsky, 2001, ss. 37) bir biçimi olarak düşünülebilir: Très vite dans ma vie il a été trop tard (Çabucak iş isten geçiverdi yaşamımda). Ce vieillissement a été brutal. Je l'ai vu gagner mes traits un à un, changer le rapport qu'il y avait entre eux, faire les yeux plus grands, le regard plus triste, la bouche plus définitive, marquer le front de cassures profondes. (Çok hoyrat oldu bu yaşlanma. Yüz çizgilerimi birer birer sardığını, aralarındaki bağıntıyı değiştirdiğini, gözler daha büyük, bakışı daha hüznü, ağzı daha keskin bir duruma getirdiğini, alnı derin çizgilerle damgaladığını gördüm.) J'ai un visage lacéré de rides sèches et profondes, à la peau cassée. Il ne s'est pas affaissé comme certains visages à traits fins, il a gardé les mêmes contours mais sa matière est détruite. J'ai un visage détruit. (Sert ve derin kırışıklıklarla parçalanmış, derisi çatlamış bir yüzüm var şimdi. Çok ince çizgili birtakım yüzler gibi göçmedi öyle, aynı çevre çizgilerini korudu, ama özdeği çürüdü. çürümüş bir yüz benimki) (Duras, 1984, ss. 9-10).

Duras “hiçbir yerde doğmadım ben” diye sözcelediği zaman bu sözce olumsuzluğun ölçüsünü açığa çıkaran yalanlama ve “gerçek iğrenmeyi” doğrular ve özetler. Bu (öz) sözce, acı ve zevk, törel yasalara saygı ve onlara aykırı davranma eğilimi olarak bir dünya görüşü bağlamında konuşan öznenin çatışmaya girerek karmaşayı aradığını belirtir: Eş zamanlı olarak bir konu üzerinde benzer yargıyı olumlama ya da yadsıma hiçlikle sonuçlanır. Bu mantıksal bağın sonucu kesinlikle geleneksel olarak *nihil negativum* diye isimlendirilen gösterilmesi zor bir hiçliktir. Bir beden aynı zamanda hem devinim, hem de dinlenme durumunda olamaz (David Ménard, 2005, s. 194). Burada, Kant'ın kendi sözcük dağarcığını hazırladığına tanık oluyoruz: Kant felsefesinde olumsuzluğu belirlemek için birbiri ardına sıralanan üç kavram kullanılır: I. reale Entgegensetzung (gerçek çatışma), II. reale Repugnanz (gerçek iğrenme) ve doğrudan çelişkinin Widerspruch (karşıtlık)'ğını yanıtlayan bir kavram olarak III. (gerçek direnç) realer Widersreit (ss. 195-198). Sözlükte, *Real opposition* tanımına karşılık olarak muhalefet, zıtlık, karşıtlık anlamlarının yanı sıra karşı koyma, karşı durma, direnme, dayatma, mukavemet ve zıt gitme,

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

ihtilaf, yarışma, rekabet, düşmanlık, engel (olma), (bir nesneyi başka bir nesnenin) karşısına koyma/ birbirini karşılıklı olarak dışta bırakan iki kavram ya da yargı arasındaki bağıntı vb. olumsuzlamayı daha geniş bir boyuta taşıyan karşılıkları buluyoruz. Bu bağlamda, Duras'taki bu değillemeli olumsuzlama ve yadsıma kullanımlarını biçimsel ve estetik bir değeri bildiren yazınsal bir öz nitelik olarak değerlendirmenin daha doğru olduğu söylenebilir. Onun topluma eleştirel bakışının, daha çok kendini ondan ve onun aygıtlarından soyutlama içeriğinde ortaya çıktığını gözlemliyoruz. Yine *real repugnance*: gerçek iğrenme tanımının sözlükteki anlamının ardında karşı çıkma/gelme, muhalefet 2. tikslenme, iğrenme, sevmezlik, antipati, nefret (etme), 3. tezat, zıtlık, birbirine uymama, pis, iğrenç, çirkin, tiksindirici, menfur, muhalif, karşıt, uygunsuz, tezat halinde, mide bulandırıcı, geri itici, tutarsız, vb. gibi sözcelenen olumsuzluğu yineleyen ve çoğaltan karşılıklar bulunuyor. *Real Widersreit* ise (gerçek direnç) direnmek, birine, bir şeye karşı koymak, dayanmak ve itiraz etmek anlamlarında kullanılıyor.

Duras, ilk gençlik deneyimlerinin olumsuzla, olumsuzluklarla, yaşama tutunamamanın bağlantılı olduğu çevre ve toplumsal yapılarla iç içe geçtiğini dile getiriyor. Aslında, burada özyaşamöyküsel bir içerikte sözcelenen yalın bir olumsuzluktan çok sevgi yoksunluğundan kaynaklanan, annenin soğukluğuna dayalı ve ailenin (annenin) reddi üzerinden sağlanan tartışmalı bir değilleme durumu söz konusu edilmektedir. Geçmiş yadsıyan ve tutunamayan bir öznenin sözcelediği bu tür olumsuz sözceler, bu yönüyle yazarın, içe dönük, kendini dışa açmakta kaygılar taşıyan uyumsuz yönlerini açıklamaya uygun bir profile şekil alırlar. Özne suçluluk bunalımı içinde giriştiği her eyleme karşı tersinlemeli bir öz savunusu anlayışıyla kendi yarattığı ve toplumun beslediği korkularıyla yüzleşme yolunu seçmez. Yani Duras'taki yaşama olumsuz bakışı tetikleyen nedenler bellidir: önce toplum onu benimsemez, buna bağlı olarak, o da ona katılım veya onun bir bileşeni olma yolunda herhangi bir çaba göstermez; çünkü haksızlığa uğratıldığına inanmış ve içinde yer aldığı toplum onun uğratıldığı haksızlıklara ses çıkarmamıştır. “*Hiçbir yerde doğmadım ben*” (doğmuş değilim) sözcesinde olumsuzluğun dili kullanılarak karşılanan derin acının ve umarsızlığın somutlaştırıldığı bu öfke dolu yadsıma söylemi, öznenin yapmak istemediği eylemleri yapmaya zorlanmasının, karşısındakilerde nefret duygusu uyandıran edimlerinin sorgulanmasının ve onun giderek daha bezgin, daha kırgın, bir yaşantının göstergesi olan hırçın bir söylemi yeğlemesinin karşılığı olarak değerlendirilmektedir.

2. Olumsuzluk Söylemi

I. Sözcelem öznesinin, Nerede doğdun? sorusuna bağlama göre olumlu bir yargıdan yola çıkarak, onun karşıtı olan olumsuz bir karşılığı öngörerek (ben) “*hiçbir yerde doğmadım*” (doğmuş değilim) diye yanıt verdiğini görüyoruz. “Hiçbir yerde” olumsuzluk belirleyicisi biçimsel olarak negatif olsa da özünde olumlu bir içeriğin karşılığıdır, bu (çatışmalı) olumsuzluğa dayanarak henüz sorulmamış soruyu yanıtlayan öznenin kendine özel bir nedenle doğduğu yer konusunda herhangi bir bilgi vermekten özenle kaçındığını düşünüyoruz.

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

Sözceleme öznesi kendisine henüz nerede doğdu? Sorusu yöneltmeden bu soruya açık bir yanıt vermek istemediğini duyurarak yanıt sözcüsünün başına “hiçbir yerde, asla, hiç” gibi güçlü olumsuzluk belirleyicilerini getirmiştir. Yani sevgi eksikliği, annenin soğukluğu, aile üyelerinin saldırganlığı, ilgisizlik, ihmal ve etnik ayrımcılık gibi nedenlerle ülkesini (l'Indochine/Kalküta, koloni)yi bir bütün olarak tanımamış ve yaşadığı çağın, uzamın, zamanın ve bunların bileşkesini oluşturan değer yargılarının kokuşmuşluğunu bu tiz haykırıyla yadsımıştır. Koloni'den Paris'e gelmek, Duras için bir erinç, haz ve mutluluk sağlamamış, tam tersine beraberinde başka olumsuzluklara yol açmıştır. Bu çoğu kez savunmacı (değilleyen) olumsuzluk söylemi Baudrillard'ın savladığı düşüncelerle de örtüşüyor: Dünyayı bir bütün olarak ele alırsanız, onu bir bütün olarak yadsımak zorunda kalırsınız. Başka çare yoktur. Bu olay vücudun yabancı bir maddeyi biyolojik olarak reddetme, dışarı atma ilkesiyle açıklanabilir. Bize gerçekten bir umut düşüncesi devredilmiş olsaydı, bu hiç kuşkusuz, iyilik anlayışı üstüne kurulmuş olurdu. Oysa devraldığımız miras bir Kötülük anlayışı üzerine oturtulmuştur (Baudrillard, 2005, ss. 32-34).

Bu anlamda, öznenin gerçek çatışma ortamına uygun bir (somut yaşam) bağlamında bulunduğu gerçekliği yadsıyan (değilleyen) olumsuz bir içerikle inkârı yeğlemesi, söylenilebilecek en şaşırtıcı yoruma en olumsuz durumu ekleyerek yaşanan sürecin katılığını göstermek içindir: çoğu kez farklı durum ve olayları kendine özgü anlatımlarla ayrıntılandırarak bu olaylara ve insanlara olumsuz bakışını sürdürür: Dingin bir aile ortamından uzak büyüyen yazar, bu uzaklığı kuşkusuz bütünüyle karşısında yer aldığı dizgenin neden olduğu negatif sonuçlardan biri, bir tür haksızlığa uğratılma biçimi olarak değerlendirir. Bu nedenle de ailesine değgin kimi bilgileri özel yaşam sınırları içinde tutmayıp yeri geldikçe açıklamaktan geri durmaz.

Duras'taki bu olumsuz dünya görüşünü besleyen nedenlerden biri de yazarın bezgin kişiliğinin oluşumuna neden olan ve bezginliğini büsbütün artıran dış görünüşüdür: Leopoldina Pallotta della Torre ile yaptığı söyleşide, çocuk halinizi nasıl tanımladınız? sorusunu şöyle yanıtlar:

Küçük, her zaman küçüktüm ben. Fakat kimse bana ufak tefek olduğumu söylemedi, evimizde kendime bakabileceğim bir ayna da yoktu (Duras, 2014, s. 17). Kadınların çoğunluğunun giydiklerini giyemez ve bedenine uygun giysi arayışında kendini gizleme yolunu seçer, yani giysileriyle kısa boyunu saklamak ister ve öz cezalandırıcı bir edimle, her gün aynı elbiseleri giyerek, kendini aynı giysiye mahkum eder. Bedenini, yazın bir üniforma gibi sırtında taşıdığı siyah bir yelek, düz bir etek, kışınsa dökük yakalı bir kazak ve çizmeler arkasında saklar: Roland Barthes, bu durumu “Bir Aşk Söyleminden Parçalar” başlıklı yapıtında (çileci özcezalandırım) olarak isimlendirir ve tam da Duras konuşuyor gibi yazar: Şu ya da bu nedenle suçlu olduğuma göre (suçlu olmak için yüzlerce nedenim vardır, yüzlerce neden bulurum), kendimi cezalandıracak, bedenimi çirkinleştireceğim: saçlarımı çok kısa kestireceğim, bakışımı kara bir gözlük ardında gizleyeceğim (manastıra kapanma biçimi), kendimi soyut ve ciddi bir bilimi incelemeye adayacağım (Barthes, 1996, s. 38). Duras, Barthes'ı okumuş

ve Somut Yaşam'ın Erkekler başlıklı bölümünde Barthes'ı tartışmalı söylemlerle hiçbir şeyi sevmeyen bir adam olarak değerlendirmiştir: Kadın tanımamış, hiçbir zaman bir kadın vücuduna dokunmamış, belki hiçbir zaman bir kadın kitabı okumamış, kadınların yazdığı şiirleri tatmamış, buna karşın belli bir yazın yaşamı sürdürdüğünü sanan (yazar) yanılır (Duras, 1997, s. 37) der. Yani Duras gerçeği yadsıma, inkar etme direncini bilinçli bir tasarım, bir içtepi, bir karşı duruş biçimi olarak yansıtmaktadır. Yadsımayla anlık görünümleri ret ve inkâr yoluyla geçmiş kimliğine değgin ne kadar olumsuz iz varsa hepsi için bir öz savunu hazırlamaktadır. Bu sürekli savunmada kalma durumu ölümüne bir can sıkıntısına yol açtığı gibi, sık yinelenişiyle öznenin bu olumsuzlama durumunu sarsıcı bir yöntem olarak kullandığını da düşündürmektedir: Yani savunmacı bir açıklamayla çok satan kitaplar yayınladığına göre, sıradan kadınlar gibi güzel giysiler giymesine, güzel görünmesine gerek kalmaz, önce kendini inandırdığı düşüncelere göre, erkekler (yazan) kadınları sever gibi savlarla mutsuzluğundan hoşnut olduğu yönünde kendini rahatlatıcı savunular geliştirir.

II. Duras'ın yapıtındaki "*Hiçbir yerde doğmadım ben*" olumsuzluk belirleyicisi söylemi l'Indochine/Kalküta, koloni'de doğdum sözcüsünün değil'lenmiş karşılığı olarak, yazarın gerçek niyetini okuduğumuzda, yani bu olumsuzluğu sözceleyen (ben) köken olarak herhangi bir yerde doğmuş (değilim), herhangi bir uzama ait değilim, beni herhangi bir coğrafyanın dar yerlemlerine hapsederek sınırlandırmayın, dediğini duyarız: Söyleminde *niyet* kodlamayan hiç kimse yoktur. Herhangi bir konuda yeri geldikçe ifade edilmek üzere konuyla ilgili her görüş zaten önceden hafızaya kaydedilmiştir. Dile gelen, söze dökülen her şey belli bir niyet kapsamındadır (Nacar-Logie, 2014, s. 7). (Doğmadım) olumsuz söylemi (bana göre) benim anlayışıma göre yeryüzünde her uzam sonuçta ev'le sınırlı olduğu, ev'den oluştuğu için bir'dir, aynıdır, birbirinin benzeridir, yani yerleşim alanı olarak birbirine eşdeğerdedir anlamlarını dile getirmektedir. Yani ben bir ülkeye değil, bir ev'e aidim, demek ister. Ben'i düşündüğünüzde usunuza bir ülkenin değil de, bir ev'in gelmesini beklerim. Özetle, ben tıpkı Neauphle'da bulduğum gibi yeryüzünün herhangi bir noktasında (l'Indochine, Kalküta, koloni)'de asıl doğduğum eve benzeyen ve onu andıran yeni ev'ler bulabilirim, önemli olan ev'dir, der. Duras'ta dile getirilen her eylem, söylem alanının darlığına koşut olarak seçilen söz azlığı / sözcünün kısalığı, eksiltili yapısı, doğrudan veya az sözle çok şey anlatma kaygısına bağlı olarak olumsuz seyrinde ilerler ve bu dar yerde okuru şaşırtan söz oyunlarıyla şekillenen yalın ve kodlanmış bir dil seçer. Onun kitle ve kitlenin aygıtlarından uzak duruşu, daha çok ev'e yakın duruşu ve büyük kentin kalabalığından uzak yaşayışı, yaşama kötümser bakışını besleyen temel unsurlardandır. Neredeyse tüm yapıtı kitleyle uzlaşmayan, kendinin topluma değil, toplumun ona göre şekil almasını bekleyen ve insana uzak duran uyumsuz bireyin gösterimi biçiminde ilerler. O geçici modalara inat güncele direnir ve kendi gündemini kendi belirler. Ve farklılığının bilincinde olarak sözcük seçimi de kışkırtıcı/direnişçi bir nitelik gösterir. Büyük kentin sağır kalabalığından uzak durarak köşesine çekilmiş, kendini rahatsız eden söylemlere ortak

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

olmaktansa anılan ortamlardan sessizce uzaklaşmayı yeğleyen, değiştirmeye gücünün yetmediği kaba, ruhsuz ve taş kadar somut yaşamı etkisiz çılgınlıklarla yadsıyan, kısacası çağının sorunlarına duyarlı bir yazarın yine kendi iç dünyasına, belleğinde kurduğu simgesel anlam evrenine kaçış yoluyla sığınmasına tanık oluyoruz. Bu durumda sömürgeci (l'Indochine/Kalküta, koloni ve Fransa/ başkent/ Paris) sarmalında büyük kente sürülen küçük kızın, ketlemelerle baskı altında tuttuğu uzama ve kalabalık topluma alışamamasının kişiliği üzerindeki olumsuz etkilerini bütün derinliği ile yansıttığını söylemek olanaklıdır. Duras'ın hiçbir ayrıntıyı gözden kaçırmayan, dirençli ve keskin bilinci onu kalabalığın duyarsızlığına ve sağırlığına karşı her an ayakta ve diri tutar.

Leopoldina Pallotta della Torre ile yaptığı söyleşide doğduğu yere ilişkin soruyu şöyle yanıtlar: Saygon'dan birkaç kilometre ötede, Gia Dinh'da doğdunuz ve ailenizle birlikte sayısız taşınmanın ardından –Vinh Long, Sadece– on sekiz yaşına kadar, o dönemde Fransız sömürgesi olan Vietnam'da yaşadınız. Özel bir çocukluk geçirdiğinizi düşünüyor musunuz?

Bazen tüm yazılarımın oradan, o çeltik tarlalarından, o ormanlardan, o ıssızlıktan doğduğuna inanıyordum. Çıplak ayak dolaşan, zaman kavramı olmayan, görgü kurallarını bilmeyen, nehrin üzerinden alacakaranlığa bakmaya alışkın, yüzü güneşten kavrulduğundan hiçbir zaman tam olarak beyaz olamayan, Fransız'dan çok Vietnamlı o cılız şaşkın çocuktan. Köylerin dışındaki karantina alanlarının yakınından geçerken tabii ki Tanrı'yı suçluyordum: Yaşadığımız Siyam sınırında, tepelerin yamaçları boyunca havada darmadağın bir ölüm hissi hüküm sürüyordu. Yıllar boyunca o hayatın büyük bir kısmını zihnimde baskı altında tuttum. Sonra aniden, bilinçaltımda ilk on iki yılıma ilişkin ne varsa, şiddetle geri dönerek ziyaretime geldi. Sefaleti, korkuyu, ormanın gölgesini, Ganj'ı, Mekong'u, su aramak için yol kenarına akın eden kaplanları ve ürkütücü cüzamlıları bıraktığım yerde geri buldum. Ülkem intikamını alıyor, dedim kendi kendime (Duras, 2014, ss.17-18-19).

Duras, duyarsız, kör ve sağır kalabalıklar arasında tek başına bırakılmış, günah keçisi seçilmiş ve dışlanmış bir varlık olarak karşımıza çıkarılır: “*Je ne suis née nulle part/ Hiçbir yerde doğmadım ben*” sözcüğüyle bu durumun kişiliğindeki olumsuz yansımalarını kimliksizliğinden yola çıkarak dile getirmektedir. Burada, annenin özellikle kız çocuk için önemi, değeri ve anlamı konu edinilir. Bu nedenle okura, annesinden çok küçükken uzak düştüğünü anımsatma gereği duyar. Bu anımsayıyla, şu an büyümüş ve yaşlanmış olsa da annesiz büyüdüğü için duygusal açıdan yeterince gelişemediğini, bunun da hiç doğmamış olduğu anlamına gelebileceğini sezdirir.

Çok genç yaşta seyyar olmaya, ev ve şehir değiştirmeye alışmıştınız. Sömürgelerde görevli olan babamın mesleği nedeniyle... Çocuktum, evlere hiç bakmazdım, içindeki eşyalara ya da mobilyalara da. Zaten küçücüküm, karanlığın içinde, bir hayvan gibi gözü kapalı dolaşabilirdim. Yetişkinlerden bıktığımızda kaçıp sığındığımız yerler olduğunu hatırlıyorum. Ondan sonra hep

ait olacağım bir yer aradım, hiçbir zaman istediğim yerde olduğum hissine ulaşamadım: Derbeder bir yaşam diyebilirsiniz isterseniz (s.19).

III. (Ben) yeryüzünde hiçbir yere ait değilim ya da tarafsız bir yaklaşımla ben ülkeler arasında herhangi bir ayırım gözetmem, nerde doğduğumun hiçbir önemi bulunmaz: sonuç olarak benim doğduğum ülke bütün yeryüzü uzamıdır, gibi açık/kapalı söylemlerle kendi uzak kalmışlığını ve tutunamayışını aralıksız dile getirir. Bu insana uzaklık bildiren sözceleme durumu yadsıyıcı söylemiyle kendi yaşantısını dile getiren öznenin geçmişin soluk (silik) anılarının üzerini örttüğünü, yok saydığını ve onları bir daha asla anımsamak istemediğini imler. Tüm bu olumsuzluk belirleyicileri bilinçdışının derinliklerinde iz bırakan ketlemelerin yazı yoluyla dışa vurumudur. “(Ben) hiçbir yerde doğmadım” der, fakat bir süre sonra yeryüzünde bir yerde köklenmekten, kök salmaktan söz ederek yazınsal söylemine şunları eklemek gereği duyar: Çocukluğunu geçirdiği evi anımsatarak yeterli paraya sahip olduğunda satın aldığı Neauphle'daki ev köklerini arama arzusunu kanıtlar niteliktedir: Duras, kendinin “hiç bir yerde doğmadığı” düşüncesini insan bir kez büyüdükten sonra çocukluk anılarının ondan uzaklaşmasını, onlardan iğrenmesi ve iyi/ kötü tüm yaşanmışlıkların yaşandıkları yerde kalması gereğiyle açık(m)lar. Bu yeni evde simgesel olarak başkalarının eski ve uzak anılarını kurcalar gibi mutfaktaki toprağı kazdıkça kazarlar ama boşuna “taşlı” kesim bir türlü ortaya çıkmaz; yazar ve yanındakiler de köklerini bulmak ve varlığın özüne ulaşmak için geçmişi, onun gömüldüğü toprağı anılar mezarlığı gibi kazmaktan vazgeçerler. Belli bir süre sonra geçmişin (u)mutsuz an'larını/ anılarını bir an önce silmek, ortadan kaldırmak gereğini duyarlar ve kazdıkları çukurun üzerini çimentoyle örtterek gizlerler ve ardından bu çimentonun üzerine ek bir basamak yaparlar; çünkü üzerine evini kurduğu geçmiş'in anısının gözünün önünde yavaş yavaş toprağa gömüldüğüne/ yok olduğuna tanık olmaktadır.

Sözgelimi öncekilere benzer gerekçelerle kendini tartışma konusu edip sorgulayarak yaşamda neden tutunamadığını bu olumsuz bakışla aktarmaktadır: Yazı geçirmek üzere bir yere gitmem gerekse, bütün köy halkını tanıdığım Neauphle-le-Château'ya yerleşiyordum. Hiçbir zaman rahat edebileceğim yerde olamadım, hep dolandım durdum; bir yer, bir vakit geçirme biçimi aradım, belki Neauphle'un dışında, kimi yazlar, belli bir mutlu mutsuzluğu yaşadığım bu küçük köyün dışında, hiçbir zaman bulunmak istediğim yerde olamadım (Duras, 1997, ss. 9-10). Bu olumsuzlayıcı içerikte tasarımın olumsuzluğunun söylem içinde, bağlama ve sözceleme durumuna göre aldığı değerlerini, bunların söz dizimsel bağlantılarıyla karşılaştırılarak çıkarım yoluyla şu yoruma ulaşıyoruz: öz cezalandırmanın çoğalmasına koşut olarak kendini mutluluğu hak eden biri olarak görmez ve bu görüşe bağlı olarak yaşamdan beklentileri belirli bir doygunluk noktasına ulaşmaz. Yapıtın girişinde söylediği gibi “Je ne suis née nulle part/ Hiçbir yerde doğmadım ben” olumsuz sözcüğü, bu hiçbir zaman rahat edebileceği yerde olamama/ bulunmak istediği yerde bulunamama bağlamında açılmaları sürdürülmüş izlenimi uyandırıyor: (*Je n'ai jamais été là où j'aurais été à l'aise*/ Hiçbir zaman rahat edebileceğim yerde olamadım) sözcüsindeki

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

olumsuzluk vurgusu sözcenin başına “ne..jamais/ hiçbir” olumsuzluk pekiştireci yazılarak (rahat edilecek) bir yerin var olduğu duyurulmuş ancak kendisinin yer'siz/ yurtsuz durumunu belirlemede bu pekiştirmenin bile gerçek anlamı aktarmada yetersiz kalacağını düşündürmektedir, nereye gitsem esenlik bulamadım, istediğim gibi yaşayamadım, asıl yapmak istediklerimi yapamadım, yaptıklarımı ise yarım yamalak yaptım, yani şöyle gönlümce bir zaman yaşayamadım, olmadı, yürümedi, (ben) çoğu kez hoşnutluk duymayan biriydim, yani sorun herhalde bulunduğum yerlerde değil, bendeydi çünkü çok yer gördüm, hepsinde tanıdık, bildik yüzler aradım, belirli bir aşamadan sonra sözcedeki (à l'aise) rahatlık ifadesi ev sıcaklığının, konforun veya düşlemin göstergeleriyle değil, çevredeki insanların sıcaklığıyla/ soğukluğuyla, yani dostluğuyla veya düşmanlığıyla dile getiriliyor. İnsanın yalnızlaşması, çevresine ve kendisine yabancılaşması zaman dışı bir yapıda geçerliliğini sürdürmektedir; (hiçbir zaman rahat edebileceğim yerde olamadım) sözcüsü “hiçbir zaman” vurgusuyla hiçbir zaman diliminde, yaşamımın hiçbir aşamasında deyişi bu olumsuzluktaki sürekliliği ve zamanlar üstü'lüğü kanıtlar niteliktedir. Bu bağlamda insanlar'la birlikte olma/ olmama tercihiyle gösterilen rahat (olma'ma) söylemi öznenin denetimindeki tam bir koruma ortamını göstergeler. Şu an bulunduğum konum gereği çok daha rahat olmalıydım, fakat hâlâ daha çok rahat edebileceğim bir konumda değilim. Şu an artık her zaman mutlu olacağım bir yerde olmalıydım fakat değilim, yeryüzünde böyle bir yer olmalı ve ben orayı bulmalıydım; fakat nereye gitsem bulamadım. Ve bu hiçbir şeyden hoşnut olmama durumu genellikle bir ilgisizlik, aldırmaçlık, soğukluk, küçümseme ve kayıtsızlıkla birlikte yürüdüğü için bu uzamlardan her biri genellikle hoşnutsuzluğumun an'lık ölçüsünü çoğalttı, der diye düşünüyoruz:

“Kumsala her zaman insanlar evlerine dönerken inmişimdir” (Je suis toujours arrivée à la plage lorsque les gens partaient). Kumsalda hiç kararmadım çünkü güneşte yatmaktan, derime, saçlarıma kum yapışıp dolmasından tıksınırım. Bütün öbür insanlar gibi yapıyordum bu işi, kumsala gidiyordum ama akşamları. Sırf yapmış olmak için kimi işleri yarım yamalak yapıyordum ve normal koşullarda burada anılan işler doğal seyrinde yürümüyordu. Böyle kuralları gözetken ama hiçbir zaman hoşnut kalmayan biri olduğum için üzgünüm. Yaz aylarının sonunda sürekli olarak olup biteni kavrayamayan ama arzuladığı şeyi yaşamakta, sorunlarıyla başa çıkmada geç kaldığını anlayan biri gibi şaşkın buldum kendimi (Je regrette beaucoup d'avoir été ainsi, réglementaire mais jamais contente. Je me suis toujours retrouvée à la fin des étés comme une ahurie qui ne comprend pas ce qui s'est passé mais qui comprend que c'est trop tard pour le vivre) (Duras, 2012, ss. 12-13; 1997, s. 10). Şaşkın (ahurie) sözcüğü sözlükte sersem, şaşkınlıktan ağzı açık kalmış, hayretten donakalmış anlamlarına gelir ve böyle an'larda o, gerçekten bir düş'ten uyanır gibi sersemlemiş görünür. Ve bu görünüşe bağlı olarak, o yaşamakta geç kalmış, deyim yerindeyse hedefe giden son treni kaçırmış biridir: (Je n'ai jamais bruni à la plage parce que j'ai horreur des bains de soleil/ Kumsalda hiç kararmadım çünkü güneşte yatmaktan tıksınırım) diye sözceleyen anlatımlarla

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

(diğer) insanlardan farklı olduğunu düşündüğü için onlar gibi davranmadığını söyler: dünyada kendinin yaşayamadığı güzelliklerin bulunduğu farkındadır ve onlardan da geri kalmak istemez ve insanlardan sakınma davranışını yineleyerek sahile el ayak çekildikten sonra iner. Uyumsuzluk sorunu iletişimsizliğe, yalnızlığa, sanrılı ve sancılı bir yaşama bağlı olarak ortaya çıkar, çünkü iletişime girdiği kişiler, onu yargılayan, aşağılayan, yok sayan konumdadırlar. Onlar için yaşam, paraya ve güce dayalı ölüm, yıkım, saldırganlık, kıyım ve toplumsal adaletsizliklerin karşılığıdır. Duras ise tinsel yapısı gereği öz-kıyıcı görüntüsüyle parçalanmışlığı, uyumsuzluğu, kaygıyı barındıran negatif bir söylemin sözcüsü konumundadır: hiçbir zaman hoşnut kalmayan biri olduğum için üzgünüm (özür dilerim) der. Bu açıdan, olumsuzluğu bir yaşam biçimi olarak benimseyen ve doğrudan ondan beslenen Duras, umarsızlık içinde toplumun acımasızca dışladığı öteki insanların güçlü sesi olur. Onun bakışıyla, bu sözcelem durumu mutlulukla mutsuzluk arasında (malheur heureux) yer alan ve her ikisini de içeren bir sakınımın somut karşılığıdır. Yani tam olarak ne mutludur ne de mutsuz. İkisi arasında her zaman bulunmayı yeğlediği ve diğer insanları yanına yanaştırmadığı bir kör noktada kendini korumaya alır. İnsanların gündelik telaşları onu ilgilendirmez, bu ilgisizliğe bağlı olarak insanlar da onun düşüncelerine aldırılmazlar ve o da onlarla iletişim kurmaktan umudunu keserek kendini yazıya adar: Je n'ai jamais écrit, croyant le faire, je n'ai jamais aimé, croyant aimer, je n'ai jamais rien fait que d'attendre devant la porte fermée (Yazdığımı sandım, ama hiç yazmadım, sevdiğimi sandım, ama hiç sevmedim, kapalı bir kapı önünde beklemekten başka bir şey yapmadım hiçbir zaman) (Duras, 1984, s. 35). *L'Amant*'da yer alan bu satırlar bir geri çekilmeden çok, bedeli ağır bir dik duruşun karşılığıdır. Yani, konuşan öznenin niyetini okuyarak: ben hep bildiğim, inandığım gibi dimdik yaşadım: Asla, (hiçbir zaman/ hiçbir biçimde) yazıyormuşum gibi görünerek yazmadım, seviyormuşum gibi görünerek sevmedim ve kapalı kapılar ardında bekletilmekten başka hiçbir bir iş yapmadım: yaptığım her işi kendimi tüm bedenimle vererek yaptım, dediğini duyarız. Bu bir sorunun yanıtıysa, Duras kendine yöneltilen bu soruyu dingin bir tonda yanıtlar: Asla, (hiçbir zaman/ hiçbir biçimde) yazıyormuşum gibi görünerek yazmadım, sözcüsü geçmişten gelen bir süreklilik ve nitelik ilkesini de bildirir, yani ben (eskiden) de iş olsun diye yazı yazmadım, (şu an) da yazmıyorum ve (gelecekte) de yazmayacağım, diyerek kendi düşüncesinin içeriğine destek vermekte, söylemlerinin tasarım alanını tartışmaya açmakta ve okuruna söz vererek ondan kendisinin yayınladığı içeriğe her zaman güvenmesini beklemektedir.

(Je ne me suis jamais trouvée là où je voulais être/ (Ben) hiçbir zaman bulunmak istediğim yerde olamadım) sözcesinde konuşan özne öncelikli olarak algıladığı gerçeğin, belleğinde oluşturduğu tasarımla örtüşmediğini dile getirir, yani siz beni dışarıdan gözlemleyerek çok mutlu bir yaşamım olduğu yargısına vardınız, fakat benim yaşamdan daha farklı beklentilerim vardı, şimdi ulaştığım bu yaşta geçirdiğim yaşam deneyimlerimi göz önünde bulundurarak hiçbir zaman içime sinerek (beğenen-ben) olarak (beğendiğim), bulunmak istediğim

veya özgürce seçtiğim (bir) yerde bulunamadığımı düşünüyorum, (ben) hep başka yerlerde olmak isterdim; fakat konumum gereği istemediğim yerlerde yaşadım/ bulundum, nereye gitsem soğukluğu, sevgisizliği orada beni beklerken buldum, diyerek yaşa(ma)dıklarımı yadsır.

3. Gerçek İğrenme

Somut Yaşam'ın Hanoi (Ev) başlıklı bölümünde, Duras küçük bir göl kıyısındaki doğduğu evden söz eder: çocukken bu evde altı yıl geçirmiştir. Çünkü ilk çocukluk imgelerini oluşturan bu kadınsı ve kötümser bakış (sel baskını, kuraklık, okyanus, okyanusa karşı baraj kurma düşüncesi) burada, bu ev'de doğmuştur. Onun gözünde bu ev bir (bellek uzamı) içeriğinde l'Indochine/Kalküta, koloni'yi, yani Fransa'ya (uzak) ülkesini ve (özellikle) annesini simgeler. Annesi eliyle yaratılmış bu ev ona göre yarı açık bir tutukevi uzamından farksızdır çünkü tüm tutukevleri gibi kendi üzerine kapalıdır. (l'Indochine/Kalküta, koloni ve Fransa/ başkent/ Paris) bütün bu yer'lem belirleyicileri, insan belleğinde uzamda bir açılma ya da kapanma ev'cil ya da ev' kaçkını gibi sonradan türetilmiş nitelermelerle aynı zamanda insan tininin bir nesneye bağlılığını ya da ondan kopuşunu ev'in kadını/ evin direği, evlerden irak veya uzak, gibi benzetmelerle somutlaştırır.

Duras'ın doğduğu ev (annenin) kadının denetiminde bir evdir. Ona göre ev demek her koşulda (anne) demektir, yani kadın demektir. Dışarıdan gelen her yeni nesne annenin arzusuna/rahatına göre dizayn edilmiştir: Kadın, yuvadır. Yuvaydı. Hala oradadır. Şimdi kalkıp bana şunu sorabilirsiniz: Peki, erkek yuvaya yaklaşınca, kadın buna katlanır mı? Bence evet. Evet, çünkü o sırada erkek, çocuklaşır (Duras, 1997, s. 50). Duras'a göre, erkekler ev yapabilirler ama yaratamazlar çünkü erkekler, çocuklar için hiçbir şey yapmazlar. Bu kadın eliyle yaratılmış (ev)e erkeğin girmesi de ancak bir çocuk kimliğinde olur: Tıpkı çocukları gibi, erkeğin gereksinmelerini karşılamak gerekir. Ve bu, genellikle, büyük bir zevktir kadın için (s. 50). Evdeki erkek (baba/ oğul/kardeş) bir çocuk gibi kendini (kahraman) sanır; savaşı, avlanmayı, balık tutmayı, motorları (otomobilleri) sever. Ve Duras'a göre kadınlar erkekleri işte bu şekilde her an oyuna, sokağa gitmeye koşullu olarak değerlendirirler. Ev çocuklarla erkekler arasında (kaygan/ pürüzsüz) nitelermeleriyle dile getirdiği özellikle (çocuklaşan) erkekleri bir arada tutan ortak bağlayıcı (gereç) uzamdır. Duras (ütopya) alanı olarak isimlendirdiği ev'e her defasında (bilen) kadın (anne) üzerinden farklı ve çoklu anlamlar yükler. Bu anlamlardan ilki çocuklarla erkeklerin kaçıp gitme ya da yeni serüvenlere atılma heveslerini onları bir eve bağlayarak engelleme (girişimi)dir; erkekler genellikle oradan/ev'den kaçıp kurtulma ya da uzaklaşma eğilimindedirler. (Saklanmış) anılar saptaması okyanusa karşı baraj kurmayı arzulayan küçük kız çocuğunun büyük tasarısını ya da umarsızlığını bildirir. Anıların saklanmış olarak gösterilmesi bastırılmış olmasının, açıklanmak istememenin ya da onlardan iğrenmenin karşılığıdır. Ayrıca anıların saklanmış olarak gösterilmesi zamanı geldiğinde açığa çıkarılacağını da imler.

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

Bende köklü bir evi çekip çevirme duygusu vardır. Bütün ömrümce duydum bu eğilimi. Hâlâ içimde bir şeyler kalmıştır ondan. Şimdi bile, dolaplarda yiyecek ne olduğunu, canlı kalabilmek, yaşayabilmek, yıkımlara dayanabilmek için, her an, yeterli şeyin bulunup bulunmadığını bilmem gerekir. Ben de, sevdiklerim ve yavrum için, yaşam gemisinin, yaşam yolculuğunun kendi yağıyla kavrulmasını isterim (s. 47). Bu satırlar akla Julia Kristeva'nın sözlerini getiriyor: Çocuğun gelişimindeki depressif dönemde, çocuk arzu ve haz nesnesi olarak, anneyi kaybettiği zaman onu sembol olarak temsil etmeye başlar ve bu da dilin başlangıcıdır. Annemi kaybettim ama onu dilin içinde düşünebilir ve temsil edebilirim (Kristeva, 2010, s. 3). Bir ağaç gibi bulunduğu toprağa kök salma dallanıp budaklanma durumu insanın içinden çıktığı (kabuk) ana karnına gönderir. İşte Somut Yaşam'daki dolaplarda yiyecekler, yaşam gemisi/ yolculuğu ve kendi yağıyla kavrulma vb. söz öbekleri çocuk için anneyi simgeler ve annesi gibi (köklü bir evi çekip çevirme arzusu)'nu özetler. Ve Bachelard'ın, Mekânın Poetika'sında sözünü ettiği "bir dünya köşesine her gün kök salmak" eyleminin Duras'daki somut karşılığı (köklü bir evi çekip çevirme) arzusunun dilsel ve tinsel karşılığıdır; yazar bu duygunun kendisinde fazlasıyla bulunduğundan söz eder: Belirli bir evde yaşayabilmesi dolaplarda yeterli yiyecek olduğunu bilmesi koşuluna bağlıdır. Bu koşullu kaygının nedeni çocukluğunda çokça tanık olduğu anne davranışında gizlidir. Yazarın çocukluğunda yaşadığı yıkımların, su baskını/ baraj olayı, komşularının eşyalarını çalması, babasının zamansız ölümü karşısında duyduğu yüz üstü bırakılmışlık duygusunun sonucu olarak, annesi sürekli zor zamanlar için güvence oluşturacak şekilde, şeker, erişte, reçel gibi yiyecekler biriktirir. Başlarında anneleri ve barınacak evleri olduktan sonra, bundan böyle başlarına ne felaket gelirse gelsin ona savunmasız yakalanmayacaklardır. Bu durum annenin kendi korkularını çocuklarına aktarması (yüklemesi) olarak özetlenebilir; öyle ya, bütün yaşamı boyunca gelmesi (olası) bir savaşı bekleyen bir kadın çocuklarına korkularından başka ne aktarabilir? Yalnızca bu nedenle düzenli gazete okur, savaş olasılığının ne kadar yakın olduğunu anlamaya çalışır ve gelecekteki hastalıklar için ilaç biriktirir.

Duras, Bachelard'ın savlarını kanıtlarcasına evin iç bölümlerinin sınıflandırmasını yapar ve somut örnekler verir: Neauphle'da, çoğunlukla, öğleden sonra ilk saatlerde yemek pişiriyordum. Bu insanlar evde yokken, işteyken, Hollanda Göllerine gezmeye gittiklerinde ya da odalarında uyurken oluyordu. O zaman evin bütün zemin katı ve bahçe bana kalıyordu. O sessizliğe dönmek denize girmek gibi bir şeydi. (...) Koridorlar, küçük çocukların yorgunluktan bitkin düştükleri zaman yuvarlandıkları, yatıp uydukları, oradan alıp yatağa götürdüğümüz yerlerdir (Duras, 1997, ss. 42-43-57). Bachelard, odaya sığınmayı meyvenin kabuğuna (özüne) çekilmek olarak değerlendirir. Kabuk bebek için anne karnı gibi öznenin "denize girmiş" (su) içinde özgür, rahat ve dingin olabildiği tek yerdir. Kristeva, dilin, şiirsel dilde ve aynı zamanda anlatsal dilde gerçekleşen bu boyutunu adlandırmak için Platon'un Diyaloglarından Timaeus'dan ödünç aldığı "Chora" kavramını kullanır. Platon

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

bir mekândan söz ettiğinde, bunun geometrik uzamdan önce olduğunu, hatta seslilerden ve hecelerden önce olduğunu yani, bir anlamda anlam öncesinin bir çeşit sıfır derecesi olduğunu söyler (Kristeva, 2010, s. 3).

Ülkesinden ayrıldıktan, ailesinden koptuktan sonra bir eksiğini giderir gibi bir ev satın alma tasarısından söz eder: Uzun süre düşündüm bir ev almayı. Hiçbir zaman yeni bir eve sahip olabileceğimi düşünemedim. Neauphle'daki ev, ilkin devrimden kısa bir süre önce yapılmış iki çiftlik binası oldu. İki yüzyıldan biraz daha eskiydi. Sık sık düşünmüşümdür bu evi. 1709'da, 1870'de oradaydı. Rambouillet ve Versailles ormanlarının kesiştiği yerde. 1950'de benimdi (Duras, 1997, s. 43). Duras, Pasifik'e Karşı Bir Baraj isimli yapıtının filme aktarılması karşılığında aldığı parayla satın aldığı Neauphle-le-Chateau'da göl kıyısındaki bu evi, kendi için bir yalnızlık uzamı olarak tasarlar. Bu eve yerleştikten sonra orada yaşayıp ölen kadınlar gelir gözünün önüne; kendini bir an için bu (dokuz kuşak) geçmiş zaman kadınlarının önünden resmigeçit yaparken bulur; aynı (odalar)da, aynı (alacakaranlıklar)da, (kapı) kenarlarında ve (ocak başları)nda onların sevinçlerinin, hüznülerinin, acılarının izlerini bulur. Bütün bu bilgiler şunu gösteriyor ki, yazar ev'le simgelenen sessizlik veya çok yakında bulunan denize gir(me)me düşüncesiyle kendini henüz oluşum aşamasındaki olumsuz bir tasarılamaya teslim etmektedir: Bu tasarımlama özü gereği, eşzamanlı olarak hem bir olumlamanın, hem de olumsuzlamanın somut karşılığını imgeler ve doğal olarak yazar, yaşam serüveninde, doğası gereği, an'ı, an'ın olumlu etkisini biraz olsun uzatmak, yeryüzündeki var'lığını duyurmak adına bir şey yapmayı, değişik eylemlerde bulunmayı sürdürür. Bu eylemler, onun kendini dışarıdan izleyen, kendine dışarıdan bakan bir gözlemci gibi, her şeye, her engele, her olumsuzluğa karşı yaşadığının, varlığını sürdürdüğünün açık kanıtlarıdır.

Duras evden içeri ya da dışarı açılarak burası/ orası bağlamında değerlendirmeler yapar; Odanın kapısının açık veya kapalı olması onu dışarının gürültüsünden, başkalarının onu gözlemlemesinden kurtaracağı için farklı anlamları bulunmaktadır. Duras'a göre, kadının (annenin) yaşamdan beklentisi çocuklarının mutluluğu "ev"de yakalamaları, yersiz serüvenlere atılmamalarıdır. Yani "ev"de bulunarak mutlu olabilmeleridir. Bu anlamı her defasında bir imgeler birliğiyle, düşünsel bir ağ şebekesiyle ele almamız gerektiğini söyler. Duras, (Ev) başlığı altında eve anlam veren annelerin çoğaltıcı, ev uzamını genişleten işlevlerinden söz eder ve sözü kendi annesine, onun serüven anlayışına getirerek küçük yaşlarda evden uzaklaşmalarına neden olan annesini ve onun içinde bulunduğu evi annesinin ruh durumu eşliğinde ve onu, ona benzeyen kadınlarla karşılaştırarak betimler. Büyük erkek kardeşe duyulan nefret, kendi gibi ufak tefek küçük kardeşe duyulan sevgi, babadan yoksun kalma, anneyi yeterli bulmama ve evden kaçma. Anneye bağlılığını şu sözlerle yadsır: İşin altından kalkamayan kadınlar vardır, içini alabildiğine doldurdukları, ıvır zıvır yıkdıkları evleriyle baş edemeyen, kendi bedenleri üzerinde dışarıya doğru hiçbir açıklık bırakmayan, bütünüyle yanılan ve buna karşı hiçbir şey yapamayan, evi yaşanmaz kılan ve böylece çocukların on beş

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

yaşına basar basmaz, tıpkı bizim gibi, kaçıp gitmesine yol açan kadınlar. Evden kaçarız, çünkü anamızın öngördüğü tek serüven budur.(...) Pis bir ev korkunçtur, böylesi ancak pis kadına, pis erkeğe, pis çocuklara yakışır. Benim gözümde pis ev bambaşka bir şeyi simgeler, kadının içine düşebileceği tehlikeli bir hali, bir körleşme halini dile getirir (ss. 44-57).

Duras kendi annesinin kişiliğinde, genellemelere giderek, bu (iyi) niyetli, (saf) ama (pis) kadınların evde bir türlü düzen tutturamamalarından söz eder. Bu (anne) kadınlar düzensizlik sorununu çözmeyi hep sonu belirsiz bir zamana ertelediklerinden evdeki düzensizliği “pisliği” (odadan) odaya aktararak, kir’i öncelikle üst üste yığılmış bulaşıklar, kirli tencereler ve yağ’la mutfaklarda, ardından bodrumlarda, kapalı yerlerde, sandıklarda, elbise dolaplarında saklarlar: Zamanı durdurmak ister gibi hiçbir şeylerini ayıklamaz ve atmazlar ve bütün yaşamlarını eskileri arşivlemekle geçirirler. Bu tip kadınlar ev işleriyle baş edemez, evi yaşanmaz kılarlar ve çocukların daha on beş yaşına varmadan evden kaçmalarına neden olurlar. Kristeva çocuğun anne figürüyle ilişkisinde, rejet (dışlama) ve abject (iğrençlik) kavramlarından söz eder: Çocuğun önce bir şekilde özdeşleşip sonra onu (ötekini) dışlayarak ve iğrenç bularak yasaklara, yasaya, standart'a karşı gelmesini, onları çiğnemek istemesiyle açıklar (Kristeva, 2010, ss. 37-38). Duras’ın Somut Yaşam’da sözünü ettiği anne çocuk ilişkisi de Kristeva’nın tanımladığına benzer bir (körleşme) durumudur: “Evden kaçarız, çünkü anamızın öngördüğü tek serüven budur” bu sözler, yazarın belleğinde tarihle coğrafyanın iç içe geçmesinin sonucu olarak ruhsal, kültürel ve coğrafi bellek diye tanımlanan simgesel bir paydayı oluşturur (s. 7), Evdeki anne görüntüsü çocukların içlerinde yatan kaçıp gitme, serüvenlere atılma arzusuyla anneye karşı tiksintisini açığa çıkaran bir dizi sonuç doğurur: Anneye düşmanlık belirtisinin en fazla görüldüğü dönem fallik dönemdir. Anne tarafından kız çocuğuna konulan yasaklamalar, çocuğa yeterince sevgi gösterilmemesi, ihmal edilmesi ve öteki kardeşleri kıskanma, bütün bunlar anneye bağlılığı nefrete dönüştürür (Akten, 1994, s. 168).

Nous fuyons parce que la seule aventure est celle qui a été prévue par la mère (Duras, 2012, s. 56). Evden kaçarız, çünkü anamızın öngördüğü tek serüven budur; olumsuz söyleminde niyetini okuduğumuz öznenin şöyle konuştuğunu duyarız:

kaçma nedenim evimizin pis/ kirli ve annemin iğrenç olmasıdır.

kaçarım çünkü (kir) pisli’ğimiz (sürekli) olarak saklanmıştır; çünkü, bu kaçış yadsıma ve inkârın dolaylı bir yoludur.

kaçarım çünkü annem gibi olmayı/ yaşamayı yadsırım.

kaçma nedenim sevgiye, korunmaya ve ilgiye açlığımdır.

kaçarım çünkü bana başka bir (çıkar) yol bırakılmamıştır.

kaçarım çünkü evde kalırsam anneme ve kendime (başkalarına) zarar verebilirim oysa ben başka olumsuz yollara başvurmadan saldırganlığımı bu zararsız kaçış yoluyla ifade ediyorum (Duras, 2012)

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

Kristeva bu kaçış durumunu iğrenme diye isimlendirir, bu durum öznenin yararlı ama (pis) bir şeyi kendi seçimiyle reddetme durumunu da gösterir. Yine Kristeva'nın vurguladığı gibi, kadın yazarlar aslen kadın psikolojisi ve onun simgesel gerçekleştirmelerinin özgüllüğüyle ilgilenen bu kadınlar kültürün geçmişte dilsiz bıraktığı özne-içi ya da bedensel deneyimlere (somut yaşam) gibi özgün bir dil (bir karşılık) kazandırmaya çalışıyorlar. Bu karşılık tarihe dahil olmak ve bu tarihin zamanının indirgenemez bir farklılık uğruna sürdürülen bir deneye dayattığı öznel kısıtlamaları radikal bir şekilde reddetmektir (Kristeva, 2010, s. 13). Yani çocuk anneye fazlasıyla bağımlı olduğundan bu bağımlılıktan (pislik)ten kurtulmanın, onu reddetmenin zararsız (temiz) bir yolunu aramaktadır: Sömürgelerde, pislik öldürücüydü, pislik fareleri, farelerde vebayı getiriyordu. Kağıt paraların cüzamı getirisi gibi. Demek ki benim için temizlik bir tür aşırı bağıllık. Şimdi bile, bana birinden söz edildi mi, temiz bir insan olup olmadığını sorarım, tıpkı kavrayışlı, içten ya da dürüst biri olup olmadığını sorar gibi (Duras, 1997, s. 58).

Sonuç

Duras'ın yadsıma bildiren olumsuz söylemlerini bir bütün olarak değerlendirdiğimizde, bu söylemlerin daha çok biçem gereği kurulan, olanaklı birçok boyutta eksilteli, parçalı ve sapmalı olarak sürdürülen özel bir olumsuzluk dilbilgisi çevresinde biçim ve içerik kazandığına tanık oluyoruz. Özel Duras dilinde kodlanmış belleksel göstergelerin çözümü ve bu göstergelerin çeşitli karşılıklarını açık(m)layan tartışmalı kavramlar ve onların değışkelerinin tanımlanması eksilteli anlatım biçimini daha netleştirir. İnsanın yalnızlaşması, çevresine ve kendisine yabancılaşmasına koşut olarak bile isteye eksik-söylenmiş sözün diğerlerine bağlanma biçimi şu an ve burada yaşanan veya anımsanan zamansal bir yapıda karşılık bulmaktadır. Bilinç ve bilinçdışı, yaşam ve ölüm kavramları arasında olumsuzluğu bir yaşam görüşü olarak benimseyen ve doğrudan ondan beslenen Duras'ın çocukluk ve geçmiş sorunları sezdirimsel ve uslamsal olumsuzlama ölçeğinde öne çıkarılıyor. Askıda bir yaşamı, uyumsuz, tutunamayan veya tutunmaya çalışan bir özneyi göstergeleyen bu tür olumsuz sözcükler kendine hedef bir dilbilgisi oluşturma arayışını imler; çünkü haksızlığa uğratıldığına inanmanın onarılmaz sıkıntısı iletişimsizlik, olumsuzladığı bir eylemin öznesi olarak önerilen yalnızlık, sanrılı ve sancılı bir yaşamı beraberinde getirir. Bu çoğu kez açık olumsuz söyleme usa yatkın kimi karşılıklar önererek okuduğumuzda, Duras'ın uyumsuzluk göstergesi olan katılığın, acının ve umarsızlığın somutlaştırıldığı gerçek bir çatışmanın göstereni olduğu sonucuna ulaşıyoruz. Bu aşamada, olumsuzluk, yaşanan sürece tanıklık şeklinde bir anlatım aracı olarak kullanılmış ve Duras söyleminin kurucu bileşeni olarak görülmüştür.

KAYNAKÇA

Akten, S. (1994). Duras Üstüne Ruh Çözümsel Bir Eleştiri. *Frankofoni*, (6), 155-171. (Akten, S. (1996). *Romancı Yönüyle Marguerite Duras*. Ankara: Doruk Yayıncılık).

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

- (1996). *Romancı Yönüyle Marguerite Duras*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Aliette, A. (1991). Yaşam Öyküsü Oyunu. (Çev. Sevim Akten). *Argos: Duras Özel Sayısı*, (32), 64-69.
- Alleins, M. (1984). *Marguerite Duras, médium du réel*. Lausanne: L'Age d'Homme.
- Armel, A. (1990). *Marguerite Duras et l'Autobiographie*. Paris: Le Castrol astral.
- (1998). *Marguerite Duras: Les trois lieux de l'écrit*. Paris: Christian Pirot Editeur.
- Andréa, Y. (1992). *M. D.* (Çev. Sevim Akten). İstanbul: Afa Yayınları. (1983).
- Bachelard, G. (1993). *La Poétique de la rêverie*. Paris: Presses Universitaires de France.
- (1996). Mekânın Poetikası. (Çev. Aykut Derman). İstanbul: Kesit Yayıncılık. (1994).
- Barthes, R. (1996). *Bir Aşk Söyleminden Parçalar*. (Çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Metis. (1977).
- Baudrillard, J. (2005). *Şeytana satılan Ruh ya da Kötülüğün Egemenliği*. (Çev. Oğuz Adanır). Ankara: Doğu Batı Yayınları. (2004).
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bülbül, M. (2008). "Arthur Schnitzler'in "Fraulein else" ve İnci Aral'ın "Gelin" Adlı Öykülerinde Kadın Profili". *KKEF Dergisi*, (11) 1, 221-228.
- Chomsky, N. (2001). *Dil ve Zihin*. (Çev. Ahmet Kocaman). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Danon-Boileau, L. (1998). *Sözcelem Öznesi-Psikanaliz ve Dilbilim*. (Çev. Mehmet Baştürk). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- (2007). *Psikanaliz ve Dilbilim (Sözceleme Öznesi)*. (Çev. Mehmet Baştürk). Ankara: De Ki Yayınları.
- David-Ménard, M. (2005). *Deleuze et la Psychanalyse. L'altercation*. Paris: PUF.
- Duras, M. (1992). *Sevgili*. (Çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Can Yayınları. (1984).
- (1996). *Buraya Kadar*. (Çev. Sevim Akten). Ankara: Doruk Yayıncılık. (1995).
- (1999). *Yazmak*. (Çev. Aykut Derman). İstanbul: Can Yayınları.
- (2012). *Somut Yaşam*. (Çev. Bertan Onaran). İstanbul: Can Yayınları. (1997).
- (2014). *Askıya Alınmış Tutku; Söyleşi: Leopoldina Pallotta della Torre*. (Çev. Birsal Uzma). İstanbul: Can Yayınları.

- Greimas, A. J. et Courtes, J. (1979). *Sémiotique. Dictionnaire Raisoné de la Théorie du Langage*. Paris: Classiques Hachette.
- Günay, V. D. (2010). *Göstergebilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Kristeva, J. (2010). *Kadınların Zamanı*. (Çev. İskender Savaşır). *Defter Dergisi*, 21. İstanbul: Metis Kadın Araştırmaları.
- Marini, M. (1977). *Territoires du féminin*. Paris: Les Editions de Minuit.
- Nacar-Logie, N. (2014). *Dil Niyet Aidiet*. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Matthei, E-Roeper, T. (1988). *Introduction à la Psycholinguistique*. (Trad. Ranka Bijeljac). Paris: Bordas.
- Robert, P. (1993). *Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Paris: Dictionnaires Le Robert.
- Sezgener, A. (2010). "Yaşıyor olmak için Şiir Yazın", Julia Kristeva ile söyleşi. *Sıcak Nal, İki Aylık Edebiyat Dergisi*, 3, 36-38.
- Saraç, T. (1989). *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Tilbe, A. (2004). *Marguerite Duras'ın Yapıtlarında Aile İmgesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2) 1-2, 25-34.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (2007). *A-K / L-Z*. Ankara: TDK Yayınları.
- Vardar, B. (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC.
- Vircondelet, A. (1991). *Duras. Biographie*. Paris: Editions François Bourin.

NEGATION MARKERS AND THE SPEECHES OF DENIAL IN DURAS

Abstract: In this article, our aim is to specify the representative values of the negation markers in *the Material Life and the Lover* of Duras. The author analyzes one of his densest features. Our research's subject is evident: parental rejection. Its negation is a form of affirmation, a figure of speech which contains an understatement of emphasis by denial. The reader knows the true Marguerite no more than she allows, which the author partially hides. It is obvious that the negation contains spatial dimensions that bring the subject to wide and closed spaces significant to the point that each of negations becomes inseparable parts of home who are condemned to stay there without a reason. We are referring to psychobiography of the writer, by interpreting these iterative structures that constantly flow through the text: This is a characteristic of Duras's negativity. The text considers negation as one possible form of disconnection. This is a topo-analysis, which is a merely psychological and systematic study of the spaces of the inner life of the author. Negation is then studied in a ranking. The abandonment by the mother opens the way to recognition of the girl by the society as a damned soul. The girl rejected by her mother will carry a certain indifference to the society she lives in. This method makes it possible to decipher the negative statements and negativity grammar consciously created by the author, and

Y. KIZILÇİM, Duras'ta Olumsuzluk Belirleyicileri ve Yadsıma Bildiren...

it leads us to discover its different aspects such as photographic superimposition of the past.

Keywords: Discourse analysis, negation markers, real opposition, repugnance, resistance, denegation, mind reading, negativity grammar, maternal rejection.